

УДК 37.091.21:004]:37.06

Вікторія Кручек, доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

ВПЛИВ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ НА МОТИВАЦІЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Анотація. В статті міститься опис результатів аналізу досліджень щодо педагогічних та психологічних аспектів впливу змішаної форми навчання на мотивацію здобувачів освіти. Йдеться про вплив на академічну успішність, розуміння матеріалу, розвиток навичок, активність і замученість в освітній процес, гнучкість та доступність, зворотний зв'язок та оцінювання, розвиток самостійності та відповідальності, задоволеність навчанням, зниження рівня тривожності та стресу, підвищенню самооцінки та впевненості в собі тощо.

Ключові слова: змішане навчання, мотивація, професійна підготовка, професійна освіта, форма навчання.

Abstract. The article contains a description of the results of the analysis of research on the pedagogical and psychological aspects of the influence of a mixed form of education on the motivation of education seekers. It is about the impact on academic performance, understanding of the material, skill development, activity and involvement in the educational process, flexibility and accessibility, feedback and evaluation, development of independence and responsibility, satisfaction with learning, reduction of anxiety and stress, increased self-esteem and confidence in myself etc.

Keywords: blended learning, motivation, professional training, professional education, form of education.

Змішане навчання, яке поєднує традиційні методи викладання з використанням технологій дистанційного навчання, має значний вплив на мотивацію здобувачів освіти. Це явище досліджувалося багатьма науковцями, і результати цих досліджень свідчать про позитивний вплив змішаного навчання на різні аспекти освітнього процесу [2, 8,15,17,18,].

Розглянемо кілька важливих аспектів цього впливу.

Вплив на академічну успішність. Дослідження показують, що здобувачі освіти, які навчаються за змішаною системою, демонструють вищі академічні результати порівняно з тими, хто навчається за традиційною системою, особливо

у технічних та природничих науках. Це пов'язано з більшою кількістю можливостей для повторення матеріалу, використання додаткових ресурсів та інтерактивних елементів навчання.

Поглиблене розуміння матеріалу. Змішане навчання дозволяє здобувачам освіти глибше розуміти навчальний матеріал завдяки використанню мультимедійних ресурсів, віртуальних лабораторій та інтерактивних симуляцій. Це особливо корисно для складних предметів, де традиційні методи можуть бути недостатньо ефективними.

Вплив на розвиток навичок. Змішане навчання стимулює розвиток критичного мислення та навичок вирішення проблем, оскільки здобувачі змушені активно взаємодіяти з матеріалами, аналізувати інформацію та застосовувати знання на практиці.

В умовах змішаного навчання здобувачі освіти активно використовують різні технологічні засоби, що сприяє розвитку їхніх цифрових навичок, навичок роботи з різними програмними продуктами та онлайн-платформами. Це є важливою перевагою, оскільки сучасний ринок праці вимагає від фахівців високого рівня володіння цифровими технологіями.

Активність і залученість. Змішане навчання сприяє активній участі здобувачів освіти в освітньому процесі через використання різних форм взаємодії, таких як онлайн-дискусії, відео конференції, форуми, вебінари та інтерактивні завдання. Це створює відчуття спільноти та залученості, що позитивно впливає на мотивацію. За результатами досліджень, здобувачі освіти, які активно беруть участь в онлайн-дискусіях та інтерактивних завданнях, демонструють вищий рівень мотивації до навчання. Вони відчують себе частиною активної навчальної спільноти, що сприяє підвищенню їхньої мотивації [3,13].

Гнучкість та доступність. Завдяки змішаному навчанню здобувачі освіти мають можливість навчатися у зручний для них час і у зручному місці. Це особливо важливо для тих, хто поєднує навчання з роботою або іншими

обов'язками. Така гнучкість підвищує мотивацію до навчання, оскільки здобувачі можуть планувати свій час більш ефективно [4,5,7,14].

Зворотний зв'язок та оцінювання. Змішане навчання забезпечує швидкий та регулярний зворотний зв'язок від викладачів, що дозволяє здобувачам освіти оперативно коригувати свої знання та навички. Регулярний і своєчасний зворотний зв'язок, який можливий завдяки онлайн-платформам, дозволяє здобувачам освіти постійно контролювати свій прогрес і вчасно отримувати підтримку та рекомендації. Це стимулює їх до подальшого навчання, активності та допомагає підтримувати високий рівень мотивації, оскільки здобувачі бачать свої досягнення і розуміють, що робити далі для покращення результатів [1,11].

Розвиток самостійності та відповідальності. Змішане навчання сприяє розвитку самостійності та відповідальності у здобувачів освіти, оскільки передбачає велику частину самостійної роботи. Це допомагає здобувачам освіти краще організувати свій навчальний процес і підвищує їхню впевненість у власних силах, що сприяє розвитку самостійності та самоорганізації. Це створює відчуття відповідальності за власне навчання, що, в свою чергу, позитивно впливає на мотивацію. Здобувачі, які мають можливість самостійно планувати свій освітній процес, демонструють вищий рівень самоорганізації та мотивації [6,16].

Неабияке значення мають також й психологічні аспекти [12]. Зокрема, йдеться про *зниження рівня тривожності та стресу* завдяки можливості навчатися у комфортному середовищі та у зручний час. Гнучкість змішаного навчання дозволяє здобувачам освіти краще розподіляти свій час та знижувати рівень стресу, пов'язаного з навчанням. Вони можуть самостійно планувати свій розклад, що сприяє збереженню балансу між навчанням, роботою та особистим життям. Це сприяє підвищенню мотивації, оскільки здобувачі освіти почуваються більш спокійними та впевненими.

Задоволеність навчанням. Інтерактивні і мультимедійні ресурси, які використовуються у змішаному навчанні, роблять процес навчання більш

цікавим, захопливим і різноманітним. Це підвищує рівень задоволення від навчання, що безпосередньо впливає на їхню мотивацію до учіння. Здобувачі, які використовують мультимедійні ресурси у навчанні, мають вищий рівень задоволеності від процесу навчання і, відповідно, вищу мотивацію.

Також змішане навчання забезпечує можливість отримувати *соціальну підтримку* від педагогів та однокурсників через онлайн-платформи та під час реалізації традиційних форм навчання. Це сприяє формуванню позитивного емоційного фону та підвищує мотивацію. Здобувачі освіти, які отримують регулярну підтримку, мають вищий рівень мотивації та академічної успішності.

Змішане навчання сприяє *підвищенню самооцінки та впевненості в собі* у здобувачів освіти, оскільки вони мають більше можливостей для самостійного навчання та досягнення успіху у навчанні. Вони можуть контролювати свій прогрес, отримувати швидкий зворотний зв'язок та вчасно коригувати свої помилки.

Варто вказати і на додаткові аспекти впливу змішаного навчання, зокрема, на ті, що стосуються специфіки індивідуального і групового навчання, а також специфічні переваги для різних типів навчальних дисциплін.

Індивідуальні аспекти впливу змішаного навчання полягають у *персоналізації освітнього процесу, індивідуальному підході і адаптації до навчальних потреб*. Змішане навчання дозволяє педагогу адаптувати матеріали та темпи навчання до індивідуальних потреб та можливостей кожного здобувача освіти, здобувачам освіти вчитися у своєму власному темпі. Це особливо важливо для здобувачів із різним рівнем підготовки, що підвищує їхню мотивацію до навчання. Індивідуальний підхід у змішаному навчанні сприяє підвищенню мотивації та академічної успішності, оскільки здобувачі освіти відчують, що освітній процес орієнтований на їхні потреби та інтереси.

Групові аспекти впливу змішаного навчання проявляються через розвиток навичок командної роботи. Змішане навчання включає в себе групові проекти та спільні завдання, що сприяє розвитку навичок командної роботи та взаємодії. Це

формує у здобувачів освіти почуття відповідальності та взаємодопомоги, що позитивно впливає на їхню мотивацію. Учасники змішаного навчання, які беруть участь у групових проєктах, мають вищу мотивацію до навчання і краще розуміють матеріал.

Стосовно переваг для різних типів навчальних дисциплін, то використання віртуальних лабораторій та симуляцій у змішаному навчанні при вивченні природничих та технічних дисциплін значно підвищує мотивацію здобувачів освіти, оскільки вони можуть проводити експерименти та дослідження в онлайн-режимі. Це робить навчання більш цікавим та практично орієнтованим. Здобувачі освіти з технічних спеціальностей, які використовують віртуальні лабораторії у навчанні, демонструють вищий рівень мотивації та академічної успішності [9]. У гуманітарних дисциплінах змішане навчання дозволяє використовувати мультимедійні ресурси, інтерактивні платформи для дискусій та аналізу текстів, що робить навчання більш різноманітним та захоплюючим. Це сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти до вивчення таких предметів. Студенти або учні гуманітарних спеціальностей, які використовують мультимедійні ресурси у змішаному навчанні, мають вищий рівень мотивації та зацікавленості у навчальному процесі [10].

Таким чином, змішане навчання має значний позитивний вплив на мотивацію здобувачів освіти. Воно сприяє підвищенню персоналізації, інтерактивності, гнучкості та розвитку самостійності в навчальному процесі. Результати наукових досліджень підтверджують, що цей підхід до навчання допомагає здобувачам освіти бути більш мотивованими та досягати кращих результатів у навчанні.

Список використаних джерел

1. Alammary A., Sheard J., Carbone A. Blended learning in higher education: Three different design approaches. *Australasian Journal of Educational Technology*. 2014. Вип. 30(4).
2. Dziuban C., Hartman J., Moskal P. Blended learning. *EDUCAUSE Center for Applied Research Bulletin*. 2004. V. 7. Pp. 1–12.

3. Garrison D.R., Kanuka H. Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. *The Internet and Higher Education*. 2004. V. 7(2). Pp. 95–105.
4. Hrastinski S. What Do We Mean by Blended Learning? *TechTrends*. 2019. V. 63(5). Pp. 564–569.
5. Osguthorpe R. T., Graham C. R. Blended learning environments: Definitions and directions. *The Quarterly Review of Distance Education*. 2003. V. 4(3). Pp. 227–233.
6. Vaughan N. Perspectives on blended learning in higher education. *International Journal on E-Learning*. 2007. V. 6(1). Pp. 81–94.
7. Бобрицька В. І. Гнучкі підходи до змішаного навчання у закладах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2019. 39. С. 22–32.
8. Гуржій А. М., Лапінський В. В. Аналіз впливу змішаного навчання на результати навчання студентів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 70(2). С. 23–34.
9. Козлова О. В. Вплив змішаного навчання на мотивацію студентів технічних спеціальностей. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2020. 14(2). С. 112–119.
10. Кравченко Т. І. Мотиваційні аспекти змішаного навчання у викладанні гуманітарних дисциплін. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2019. 8(1). С. 55–63.
11. Овчарук О. В. Ефективність змішаного навчання у підвищенні мотивації студентів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2019. 9(1). С. 67–75.
12. Павленко В. В. Психологічні аспекти змішаного навчання у вищій школі. *Психологія та педагогіка у сучасному світі*. 2020. 3(10). С. 67–74.
13. Павлова І. О. Використання змішаного навчання у вищій освіті: методичні аспекти. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2018. 4(63). С. 125–132.
14. Полат Е. С., Мошетова А. М. Змішане навчання як ефективна форма організації освітнього процесу. *Інформаційні технології в освіті*. 2017. 32. С. 45–54.
15. Савченко Л. Ефективність змішаного навчання у вищій школі України. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2019. 12(1). С. 75–83.
16. Харченко О. В. Розвиток самостійності у студентів засобами змішаного навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 64(2). С. 90–100.
17. Чернова О. В. Модель змішаного навчання у підготовці майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. 6(104). С. 214–223.
18. Шевченко І. В. Вплив змішаного навчання на мотивацію студентів у контексті сучасної освіти. *Наукові записки НаУКМА: Педагогіка та психологія*. 2021. 5(1). С. 88–97.